

Olmejäätmete sortimise korrast tulenevad kohustused kohalikele omavalitsustele

28.11.2007, Jõhvi

Peeter Eek

Jäätmeosakonna juhataja,
Keskkonnaministeerium

peeter.eek@envir.ee

KESKKONNAMINISTEERIUM

TÖÖTLEMATA Jäätmete ladestamise keeld tuleneb EL Prügiladirektiivist (1999/31/EMÜ)

Artikkel 6: Prügilasse ladestatakse ainult töödeldud jäätmed.

Käesolevat sätet ei või kohaldada püsijäätmete suhtes, mille töötlemine ei ole tehniliselt teostatav, ega muude jäätmete suhtes, mille töötlemine ei aita kaasa jäätmete koguse või inimeste tervisele või keskkonnale tekkivate ohtude vähendamisele.

• *“Töötlemine“: mehaaniline, termiline, keemiline või bioloogiline protsess, sealhulgas sortimine, mis muudab jäätmete omadusi, et vähendada nende kogust või ohtlikkust, lihtsustab nende käsitlemist või tõhustab taaskasutamist. (1999/31/EMÜ Artikkel 2)*

• Jäätmeseadus 2004 - töötlemata olmejäätmeid on keelatud ladestada prügilatesse, mille asukohajärgses maakonnas on/oli loodud jäätmekäitluskoht olmejäätmete töötlemiseks.

• **Alates 1.01.2008 laieneb antud keeld kõikidele prügilatele. Jäätmekäitlushierarhia kohaselt on sortimise kaudu saavutatav materjalide ringlussevõtt eelistatud energiakasutusele.**

EL PrügilaDir-st Eesti jaoks olulisemad nõuded

- Vedeljäätmete ladestamise lõpetamine (põlevkivituha senine ladestamine suhtes veega ca 1:15) hiljemalt Juuli 2009
- Bio-lagunevate jäätmete ladestamise vähendamine.
Eesti sisemiselt tuleb vähendada 2006 a Jäätmearuande kogustega võrreldes olmejäätmetega koos ladestatavate biolagunevate jäätmete ladestamist vähemalt:
20 tuh t aastaks 2010
100 tuh t aastaks 2013
- Ladestamiseelne töötlemine
Seni, kui ei ole võimalust jäätme põletuseks, või seni, kui ei soovita kasutada võimalusi MBT-ks, jääb TÖÖTLEMISE nõude täitmise osas üle ainult sortimine.

Sortimist, sealhulgas liigiti kogumist korraldab kohaliku omavalitsuse üksus (Jäätmeseadus § 31) KESKKONNAMINISTEERIUM

Sortimise valikud

Sortimiseks on kaks võimalust:

Olmejäätmete liigiti kogumine jäätmetekkitaja juures (liigitikogumine);

Olmejäätmete sorteerimine vastavas sorteerimistehases (järeksortimine)

Segajäätmete järeksortimine:

1. Tallinna jäätmete sorteerimise tehas – Nov 2007 omandas kinnistu AS Ragn-Sells, alates 13.11.2007 jäätmeid vastu ei võeta
2. Narvas valmis 2006 sügisel segajäätmete järeksortimise tehas. Hetkel ei tööta.

Järeksortimistehaseid on soovinud rajada ka AS Uikala Prügila jt – senist kogemust (kiirenev tööjõuhinna tõus!) on oluline tõsiselt vaadata sellise tegevuse kuludele

Liigiti kogutud jäätmete järeksortimine:

1. Järeksortimis tehas (Tallinnas) - AS Ragn-Sell
2. Järeksortimis tehas (Tallinnas) - AS Sekto
3. Järeksortimis tehas (Tallinnas) - VSA (endine nimi AS Vaania)
4. Järeksortimisetehas (Pärnus) - Paikre OÜ
5. Järeksortimisetehas (Järvamaal) -AS Väätša Prügila
6. Järeksortimisetehas (Jõgevamaal) – OÜ Amestop (Torma prügila)
7. Järeksortimis tehas (Tartus) - AS Ragn-Sels

Sortimismäärus: Olmejäätmete sortimisel tuleb tagada liigitikogumise võimalused vähemalt järgmistele jäätmeliikidele:

- 1) **paber ja kartong** (20 01 01);
- 2) **pakendid** (15 01);
- 3) **ohtlikud jäätmed** (jätmenimistu alajaotises 20 01 tärniga «*» tähistatud jäätmed);
- 4) **biolagunevad aia- ja haljastujäätmed** (20 02 01);
- 5) biolagunevad köögi- ja sööklajäätmed (20 01 08);
- 6) probleemtoodete jäätmed, sealhulgas romusõidukid ja nende osad (16 01), kaasa arvatud vanarehvid (16 01 03), elektroonikaromud ja nende osad (16 02), patareid ja akud (16 06);
- 7) põlevjäätmed, sealhulgas puit (20 01 38), plastid (20 01 39);
- 8) suurjäätmed (20 03 07);
- 9) metallid (20 01 40).

1-4 liigitikogumine peab olema tagatud alates 1.01.2008 – pakendi kogumine on Pakendi taaskasutusorganisatsioonide ülesanne.

KESKKONNAMINISTEERIUM

5-9 kogumine saab toimuda peamiselt kohalikus JÄÄTMEJAAMAS

Mida ja kuidas liigiti koguda?

PABER JA KARTONG

KOV Jäätmehoolduseeskiri peab olema piisavalt selge:

- 1) mida tuleb liigiti koguda
- 2) millal konkreetne nõue jõustub (st kõik ei pea jõustuma samal ajal)
- 3) kus liigitikogutud jäätmeliik kogutakse, milline on jäätmevaldaja enda kohustus kogumiskontaineri osas

st -mida peab jäätmevaldaja ise koguma, millele paigaldab konteinerid KOV, milliste jäätmete kogumine toimub Pakendiorganisatsioonide kaudu jne?
Kus täpselt asuvad KOV paigaldatud ja PakOrg-de konteinerid jne.

Paberi ja kartongi eraldi kogumine - vastutaja omavalitsus

Jäätmeeskirjas tuleb teha valik järgmiste variantide vahel:

- a) paberi kogumise konteineri paigaldamine kohustulik majavaldajale (Tln J.eeskirja säte, jõustus 2003)
- b) konteinerid paigaldab KOV
- c) lepitakse kokku, et paberi kogumine toimub pakendiorg-de kogumisvõrgustiku kaudu (st – tavaline vanapaber ei ole pakend ja PakOrg-del ei ole sellist kohustust!)

Mida ja kuidas liigiti koguda? OHTLIKUD JÄÄTMED

Olmes tekkivate Ohtlike jäätmete eraldi kogumine -
(vastutaja omavalitsus)

Kogumispunktid: Haldusterritooriumil peab olema elanike teenindamiskes piisav arv ohtlike jäätmete kogumispunkte – kindlasti oluline küsida ka elanike arvamust, kas nad peavad normaalseks ja piisavaks ca 20 km kaugusel asuva kogumispunkti kasutamist?

Kogumisringid: Hajaasustuses on ohtlike jäätmete kogumissüsteemi oluliseks ohtlike jäätmete kogumisringid, siiski ei asenda kogumisringid püsivaid kogumispunkte, mis peaksid olema ühildatud jäätmejaamadega.

Mida ja kuidas liigiti koguda?

PAKENDIJÄÄTMED JA BIOLAGUNEVAD JÄÄTMED

Pakendijäätmete eraldikogumine – (vastutavad pakendiorganisatsioonid) KOV-de roll seisneb kohalike elanike vajaduste tagamises, st jälgimises, et kohalike elanike vajadusi ja tekkivaid pakendijäätmete koguseid arvestades on paigaldatud piisav arv pakendijäätmete konteinereid:

- konteinerite asukohtade- ja nende ületäituvuse jms jälgimine
- puuduste korral tuleks pöörduda ametlikult Pakendiorganisatsioonide poole, keel on KOHUSTUS tagada toimiv üleriigiline konteinerite tegelev pakendikogumissüsteem

Biolagunevate aia- ja haljastujäätmete eraldi kogumine - (vastutaja omavalitsus) peab olema loodud võimalus antud jäätmeliigi kogumiseks ja käitlemiseks:

- a) omavalitsuse territooriumil
- b) kogumiseks ja käitlemiseks mujal.

Miline on liigitikogumiseks “PIISAV ARV” konteinereid ?

Võttes aluseks ligi 5000 elanikuga näitliku omavalitsuse, kus keskmine olmejäätmete teke on ca 1500 t/a saab teha näitliku arvutuse piisava arvu konteinerite leidmiseks.

Jäätmeliik	% sega- olmejäätmetes	ladestatakse segajäätmetega t/a
Paber ja kartong	23	345
Muu Biolagunev (st muu, kui paber ja kartong)	42	630
Pakend	30	450
Ohtlikud jäätmed	1	15
Muud	4	60
KOKKU	100	1500

Jäätmeliikide protsendid on võetud riigi jäätmekava eelnõust, andmed 2004 mahuka Tallina Liina jäätmeuuringu ja teiste uuuringute alusel. Tervitav on sarnaste uuringute läbiviimine ka piirkondlike Jäätmekavade koostamisel.

KESKKONNAMINISTEERIUM

Paberi ja kartongi jäätmete konteinerite optimaalse arv

1 tonn = 16,7 m³ (1m³=60 kg, tihedus 0,06 t/m³)

345x16,7 ~ **5760 m³**

ligi pool on pakend

kaugküttel ja ahjuküttel olevad majapidamised ?

Tekib ca **1000 m³** paberi ja kartongi jäätmeid aastas.

Kogumine: 2,5 m³ konteineritega Sagedus: kord kuus

*Seega oleks vaja **30 konteinerit**. (Väiksemate konteineri korrald või erineva tühjendusageduse korral on tulemus lihtsalst teisendatav)*

Pakendi jäätmete jäätmete konteinerite optimaalse arv

1 tonn = 7 m³ (1m³=150 kg, tihedus 0,15 t/m³) *tihedus on pakendi liigiti varieeruv*

450x7~ **3150 m³**

Kogumine: 2,5 m³ konteineritega Sagedus: kord kuus

*Seega oleks vaja **105 konteinerit***

Biolagunevate jäätmete käitlemine

1 tonn = 3m³ (1m³=330 kg, tihedus 0,33 t/m³)

Käitlemine sõltub suuresti kodus kompostimise rakendamisest.

630x3~1900 m³

Biojätmed	% biojätmetest
Aiajätmed	18
Puit	5
Paber ja papp pakend ja ajalehed	28
Köögijätmed	43
Muu	6
KOKKU	100

Jäätmete sorteerituks lugemiseks peab olema korraldatud vähemalt biolagunevate aia- ja haljastujäätmete käitlemine.

Omavalitsuses peab olema komposteerimisvõimalus arvestulikult vähemalt 23 % biojätmete e. 440 m³ aia- ja haljastusjäätmete komposteerimiseks aastas.

Ohtlike jäätmete käitlemine

Orienteeruvalt tekib antud näitlikus omavalitsuses segajäätmete hulgas **15 tonni** ohtlike jäätmeid aastas.

Eesmärk: Vähemalt üks ohtlike jäätmete konteiner 2000 inimese kohta.

- Seega antud omavalitsuse puhul oleks optimaalseks **ohtlike jäätmete konteinerite arvuks 2-3** + kogumisringid

Arvutus konteinerite vajaduse kohta on tinglik ja esitab konteinerite vajaduse hinnangu seni segajäätmetega ladestatud jäätmete liigiti kogumise tagamiseks (st kahtlusega ei suudeta sortida 100% segajäätmetest).

Tuleks lähtuda ka senist liigitikogumisest – seega nii konteinerite arvu-mahu aga ka liigitikogumise tulemuse osas.

Summarne liigitikogumise tase peaks kindlasti tõusma üle 30 %,
KESKKONNAMINISTEERIUM
pikemas perspektiivis aga 40-50 % tasemele – vastasel juhul ei ole täidetavad paljud muud Jäätmekäitluse ülesanded.

Kõrgendatud saastetasu

Juhul kui omavalitsusel ei ole 2008. aasta alguseks minimaalsel tasemel jäätmete liigiti kogumine korraldatud, võib tekkida olukord, kus tuleb ladestatavate jäätmete eest maksta 10 x saastetasu, seni, kuni omavalitsus suudab oma haldusterritooriumil minimaalse liigitikogumise korraldada ning sellest vajadusel ka prügilale ülevaate anda.

Sorteerimata jäätmete ladestamisel lisandub tavapärasele jäätmete ladestamise hinnale, mis hetkel on koos transpordiga ca 1000kr/t (sellest ladestamine 450-600 kr/t, milles juba sisaldub saastetasu 122 või 244 kr/t), kõrgendatud saastetasu **1330 või 2660 kr/t**

Kodumajapidamisele tähendab see 2-4 korda suuremat jäätmeveo arvet.

MIKS ei sisalda sortimismäärus mingeid % määrasid sortimise kriteeriumide kohta?

Arvuliste näitajate sissetoomine eeldab rangeid standardeid järgmistes küsimuses:

- 1) kes on pädev võtma jäätmeproovi?
- 2) kuidas?
- 3) kes on pädev tegema analüüse?
- 4) milliste meetodikate alusel?

Kõik see on samadel alustel sätestatud veeproovidega seoses, jäätmete osas on see laiemalt EL-s alles arutusel, kuigi paljudes liikmesriikides on juba selliseid standardeid ka olemas

Eesmärgiks on proovivõtu ja analüüside osas standartiteni jõudmine, kui jäätmetest määratavate näitajatena pigem üldine kütteväärtus, TOC (st üldorgaaniline süsinik jne.)

Seega ei ole kavas kehtestada % määrade kaudu norme segajäätmete koostisele materjalipõhiselt, sest selliste normide rakendamine toob kaasa liigpalju vaidlusi (materjalide osas niiskuse % arvestamine, käsisortimisel 'tundmatu materjal' jm)

Millal on siis jäätmed sorditud?

3. septembril 2007. a kell 12:00 Kadrioru pargis jäätmekäitluskampaania avavõitlus

KÕIK UUS ON UNUSTATUD VANA

TULE KOHALE JA SUL ON VÕMALUS:

- meelendada töötubades vanadest asjadest uusi
- luua Kinobussi töötuba Prügihundi animafilmide
- kuulata loenguringsid ettekanalid - kuulda sordimisjäätmeid ja kuidas tsirkuslaskida vanu materjale, samuti saada teada, mis on ökomood ning kuidas seda luua
- elada kaasa tantsutrupi „Pestikad“ esinemisega

- tantsida ansambel „Supernova“ saatal
- müüa ja vahetada Prügihundi turul asju - riided, mänguasju, raamatuid jms. Saaga võca kodu- ja kaasa asjad, mida sina enam ei tarvika, kuid mis teistele on uued ja vajalikud
- vaadata võitlust meeloomise abi
- tutvuda jäätmeinfotavaga

ÜRITUS ON TASUTA!

Kampaania loojaks kaime
PRÜGIHUNT

www.tallinn.ee/prygihunt

... siis, kui KOV on sätestanud Jäätmeeskirjas selged sortimääruse kohased nõuded, taganud nende nõuete täitmiseks vajalike konteinerite paigaldamise ja teostab nõuete täitmise üle ka järelevalvet.

Seega ei võimalda sortimismäärus sisuliselt arutleda 'kas konteineris/koormas tohib olla 1,2,..7 pudelit.., kg pappi vms, küll võimaldab see fikseerida rikkumisena 'must-valged' juhtumid, kui ladestatakse aia-pargijäätmeid, algselt liigitikogutud ja järelsordimata pakendijäätmeid jne.

KESKKONNAMINISTEERIUM

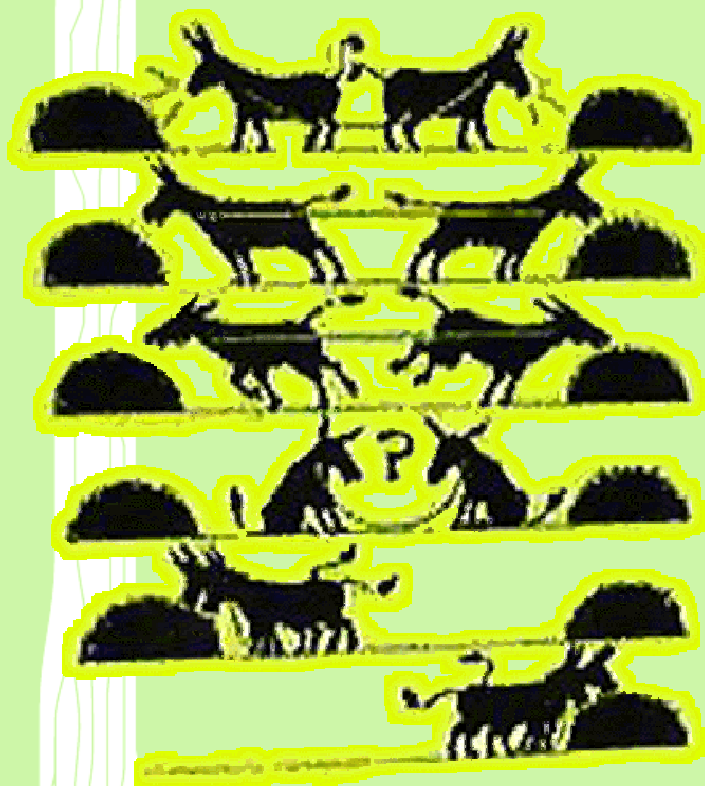
Kokkuvõtteks

- Jäätmete sortimine on kõige lihtsaim viis jäätmete töötlemise nõude täitmisel – on ilmne, et ka praegust sorditud segajäädet ei lubata enam 5-10 a vaates praegusel kujul ladestada Põletamise või MBT rakendamise edasiseks töötlemises saab tulevikus (5-7 a?) olema vältimatu.
- Sortimine vähendab töötlemist vajavate jäätmete kogust ja ka kulusid.

Sortimise korraldus sõltub KOV-st (Jäätmekava ja Jäätmeeskiri) – kõige selle organiseerimise parim viis on KOV-de Jäätmekäitlusala Koostööstruktuur.

Just selliseid koostöömudelid, mis tegeleks tegelikult KOV-de jäätmekäitluselalaste korraldavate üleannetega, Eestis praktiliselt puuduvad – ja kui neid ei teki, ei lahene ka paljud probleemid.

Kokkuvõte

- ◆ **Kohalikest omavalitsustest sõltub ennekõike olme-tavajäätmete käitluse areng, mis on ka IGALE inimesele nii otsestelt nähtav kui ka üldistes huvides vajalik**
- ◆ **Jäätmekäitluse arengusuund ei ole mitte 'korralikus kohas ladestamine', vaid ladestamisest loobumine - mis olmejäätmete osas kahtluste eeldab täielikku jäätmete kogumist (Korraldatud Jäätmevedu) ja sortimise tagamist**
- ◆ **Kui lähiaastatel ei rakendu sisuliselt KOV koostööstruktuurid, siis jäävad paljud eesmärgid saavutamata....**

Täna tähelepanu eest

Peeter Eek

Jäätmeosakonna juhataja

Keskkonnaministeerium

peeter.eek@ekm.envir.ee

KESKKONNAMINISTEERIUM